Cena egz. zł. 1.50

BUCHALTER POLSKI

MIESIĘCZNIK

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU BUCHALTERÓW-RZECZOZNAWCÓW, BUCHALTERÓW-BILANSISTÓW I ICH POMOCNIKÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Pod redakcją ANTONIEGO JULJANA SZYLLERA

Rok 3 Warszawa, Luty 1930 r. Nr. 2 (24)

Z ŻYCIA ZWIĄZKU

Wieczory dyskusyjne ostatnie, szczególnie referat kol. Roszko o „Różnicach między rachunkowością samorządową a rachunkowością przedsiębiorstw gospodarczych", oraz referat prezesa Związku, kol. A. Szyllera, p. t. „Przykład doniosłości ekspozytury buchalteryjnej w procesie karnym, połączonym z powództwem cywilnem", wywołały tak wielkie zainteresowanie pośród członków warszawskich, że sala Związku z ledwością pomieścić może po 70 — 75 osób, zebranych na każdym wieczorze.

Zarząd Związku prosi Kolegów o przychodzenie punktualne, o godz. 7 wieczór, gdyż najpóźniej o godz. 7 m. 15 wieczór dyskusyjny będzie rozpoczynany, bez względu na ilość obecnych.

Składki członkowskie. Wpłynął wniosek jednego z Kolegów prowincjonalnych podwyższenia składki do 10 zł. miesięcznie. Zarząd Związku odniósł się negatywnie do tej propozycji, nie chcąc obarczać członków większymi ciężarami i wychodząc równocześnie z założenia, że należy tylko dążyć do powiększenia liczby członków przy obecnej składce 5-cio złotowej. Nadto postanowiono zaostrzyć kontrolę płatności składek, żądając, by składki wpłacane były przez członków zgóry na początku każdego miesiąca i nie dopuszczać nawet do 3 — 2 miesięcznej zaległości.

Prezes Zarządu przyjmuje P.P. Członków w poniedziałki, środy i piątki (z wyjątkiem dni świątecznych) od godz. 6 do 7 wieczorem.

Komunikat. Ponieważ stwierdzonem z przykrością zostało, że wielu z pośród P.P. Buchalterów i Buchalterek zapisuje się do Związku przed opuszczeniem zajmowanej posady i z chwilą uzyskania w następstwie za pośrednictwem Związku posady nowej, przestaje całkowicie interesować się organizacją i zalega w opłacie składek, wreszcie wykreśla się dobrowolnie lub zmusza Zarząd do wykreślenia z listy członków, Zarząd Związku przeto komunikuje, że o tego rodzaju postępowaniu b. członków powiadamiać będzie firmy, którym polecono danego buchaltera, zrzekając się za niego wszelkiej odpowiedzialności moralnej.

OD WYDAWNICTWA.

Uprzejmie prosimy o łaskawe wpłacenie na konto Nr. 18686 w P. K. O. — Polski Zw. Buchalterów-Rzeczoznawców, Warszawa, prenumeraty całorocznej, w kwocie zł. 16.—, ze względu na konieczność uregulowania nakładu na rok bieżący — 1930-ty.

KSIĄŻKI NADESŁANE.

„RUCH PRAWNICZY, EKONOMICZNY I SOCJOLOGICZNY".

Wyszedł z druku 1-szy zeszyt (jubileuszowy) „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego". Na treść zeszytu składają się: Artykuły: Peretiatkowicz Antoni, prof.: „Słowo wstępne" ; Babiński Leon, radca: Drogi i kierunki współczesnego prawa lotniczego; Cybichowski Zygmunt, prof.: Geneza i rozwój prawa międzynarodowego; Czuma Ignacy, prof.: Podstawy romantyzmu prawniczego Wł. L. Jaworskiego; Ehrlich Ludwik, prof.: Zasada zystych rąk w prawie mniejszościowem; Hubert Julian, Dr.: Zakład pracy jako pojęcie polskiego prawa pracy; Jaworski Władysław L., prof.: Hasła reformy konstytucji; Kierski Kazimierz, prez.: Polsko-niemiecki układ; Makowski Juljan, prof.: Układy Lateraneńskie wobec prawa narodów; Ohanowicz Alfred, prof.: Wymowa (wymiar) w projekcie polskiego kodeksu cywilnego; Paczkowski Romuald, Dr.: Prawa zabudowy w mieście Poznaniu; Starzyński Stanisław, prof.: O dążnościach do reformy ustroju w niektórych państwach a zwłaszcza w Polsce; Waśkowski Eugenjusz, prof.: Sąd przysięgłych w procesie cywilnym; Winiarski Bohdan, prof.: O kodyfikacji prawa międzynarodowego; Wolter Władysław, prof.: Brak przestępności czynu i bezkarność w projekcie kodeksu karnego; Zoll Fdyreryk, prof.: Posiadanie w przyszłym kodeksie cywilnym polskim; Brzeski Tadeusz, prof.: Polityka pieniężna; Daszyńska-Golińska Zofja, prof.: Politlka społeczna a Polska; Heydel Adam, prof.: Czy można opodatkowaniem obniżyć punkt Cournot'a; Lewiński Jan St., prof.: Powstanie pieniądza; Nadobnik Marcin, prof.: Powojenny rozwój ludności; Rutkowski Jan, prof.: Gospodarcze podłoże rozbiorów Polski; Zawadzki Władysław, prof.: Zagadnienie bogactwa społecznego; Bystroń Jan St., prof.: Stypendja; Krzywicki Ludwik, prof.: Zwrot w poglądach na istotę pierwotnej więzi społecznej; Kulczycki Ludwik, prof.: Kryzys państwa współczesnego; Znamierowski Czesław, prof.: Społeczne stanowienie norm; Znaniecki Florjan, prof.: O szczeblach rozwoju społecznego. Przegląd Piśmiennictwa: 26 recenzj i sprawozdań krytycznych z zakresu prawa, ekonomji samorządu i socjologji oraz bogata bibljografja odnośnej literatury polskiej i obcej. Kronika ustwodawcza. Sądownictwo: Przegląd Orzecznictwa karnego i cywilnego Sądu Najwyższego dla wszystkich ziem polskich, Orzecznictwo Najwyższego Trybunału administracyjnego. Kronika ekonomiczna: rolnictwo, handel, stosunki walutowe, spółdzielczość, praca i opieka społeczna. — Prenumerata roczna 25 zł. we wszystkich księgarniach.

Praktycznej Encyklopedji Handlowej (nakładem Księgarni Wydawniczej Leona Stępniewskiego w Poznaniu), wyszedł z druku zeszyt 3-ci. Wydawnictwo ze wszech miar pożyteczne dla P.P Buchalterów, powinno się znaleźć w bibljotece każdej firmy poważnej oraz u jej buchaltera.

Buchalter Polski

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU BUCHALTERÓW-RZECZOZNAWCÓW, BUCHALTERÓW-BILANSISTÓW I ICH POMOCNIKÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Redakcja i Administracja
Warszawa, Nowy Świat 3
telefon 164-04

Miesięcznik

Redaktor przyjmuje w poniedziałki od 6 do 7 wieczór.
Warunki prenumeraty i ogłoszeń na stronie ostatniej.

Rok III. Warszawa, Luty 1930 r. Nr. 2 (24)

TREŚĆ ZESZYTU:

Dr. T. SEIFERT.

POLSKI BILANS UBEZPIECZENIOWY

(Dokończenie).

Fundusz ubezpieczeniowy.

Fundusz ubezpieczeniowy na życie zestawia i księguje się dla każdego działu ubezpieczeń osobno. Bilansowanie funduszu ubezpieczeniowego dokonuje naznaczony rzeczoznawca i on podpisuje bilans odnośnie tej pozycji, wobec czego dla znawcy księgowości pozycja ta usuwa się całkowicie z pod badania i oceny. Zabezpieczenie funduszu ubezpieczeniowego stanowią aktywa (majątek ubezpieczeniowy), ulokowane w sposób ustawą nakazany i wpisane do rejestru lokat.

Majątek ubezpieczeniowy.

Aktywa funduszu ubezpieczeniowego mogą być następujące:

1) Papiery wartościowe i pożyczki hipoteczne, jedne i drugie o bezpieczeństwie prawnem (D. U. R. P. 17/1928).
2) Pożyczki pod zastaw, nieprzekraczające 75% zastawionej wierzytelności i odpowiadające bezpieczeństwu prawnemu.
3) Nieruchomości. Lokata w nieruchomościach nie może przekraczać 50% wartości wszystkich lokat funduszu. Przekroczenie tej normy może się dokonać za zgodą władzy nadzorczej. Następnie — place budowlane lub zabudowane drewnianemi domami mają być zabudowane murowanemi domami do lat 3 od dnia kupna. Jednak jako aktywa funduszu ubezpieczeniowego mogą być wstawione tylko nieruchomości miejskie (po potrąceniu długów hipotecznych, funduszów na amortyzację, patrz niżej).
4) Zaliczki oraz pożyczki pod zastaw własnych polis tylko do wysokości sumy wykupu.
5) Pożyczki, udzielone gminom i związkom samorządowym, ale z tem, że lokata funduszu w tych pożyczkach nie przekroczy 10% wszystkich lokat funduszu ubezpieczeniowego.
6) Wkłady na r-kach bieżących w bankach państwowych, P.K.O. i Banku Polskim.

Oszacowanie tych wszystkich wartości do bilansu końcowego przeprowadza się:

a) Nieruchomości — jak wyżej. — Natomiast nieruchomości służące na pokrycie funduszu ubezpieczeniowego w dziale ubezpieczeń na życie przyjmuje się do bilansu **najwyżej** w takiej wysokości, aby czysty dochód z nieruchomości wynosił 5% różnicy między wartością bilansową nieruchomości, a ciążącemi na niej długami hipotecznemi. Jako czysty dochód z nieruchomości uważa się dochód brutto po potrąceniu kosztów administracji, podatków, opłat, amortyzacji w wysokości 1½% wartości budynków oraz procentów od długów hipotecznych, ciążących na nieruchomościach.

b) Papiery wartościowe notowane ocenia się według przeciętnego kursu giełdowego z ostatniego miesiąca przed dniem bilansowym (kurs bilansowy), o ile cena kupna jest wyższą; jeżeli niższą, to po cenie nabycia. Polskie papiery wartościowe na złote w złocie lub waluty obce bilansuje się po kursie giełdowym dnia zestawienia bilansu (a nie po kursie bilansowym), o ile pierwotna cena kupna papieru nie jest niższą — a przelicza się po kursie bilansowym danej waluty obcej, a papiery na złote w złocie dawnego systemu po 172 za każde zł. 100.—, zaś nowego systemu nie mają żadnego przeliczania.

Papiery wartościowe nienotowane pozwala ustawa wstawiać do bilansu po cenie nabycia, co jest stanowczo nieuzasadnionem, ponieważ wartość powyższa może nawet dojść do wartości „zero".

Przeliczenie.

Waluty obce, papiery na waluty obce, należności, zobowiązania w walutach obcych przelicza się podług przeciętnego kursu dla danej obcej waluty w ciągu ostatniego miesiąca przed dniem bilansowym (kurs bilansowy).

Majątek ubezpieczeniowy w obcych walutach.

Zakłady ubezpieczeń, zawierające umowy w walutach obcych, zobowiązane są przynajmniej $^2/_3$ funduszu ubezpieczeniowego lokować w tej samej walucie, względnie w złotych w złocie, a $^1/_3$ część w nieruchomościach. Tylko zakłady ubezpieczające szyby mogą 20% ulokować w materjale szklanym względnie w udziałach przedsiębiorstw, wytłaczających szyby.

WYKAZ AKTYWÓW

wpisanych do rejestru lokat funduszu ubezpieczeniowego i do specjalnego rejestru lokat.

Na pokrycie funduszu ubezpieczeniowego oraz kaucji w łącznej sumie Zł.......... wpisane zostały do rejestru lokat funduszu ubezpieczeniowego oraz do specjalnego rejestru lokat następujące wartości, wykazane w aktywach bilansu głównego przedstawicielstwa zakładu za 19... rok:

1) papiery wartościowe posiadające bezpieczeństwo prawne:

.... Zł. ....
.... „ ....
.... „ ....
„ .... Zł.

2) pożyczki hipoteczne i pożyczki pod zastaw hipotek . . . . „

3) nieruchomości miejskie (po potrąceniu długów hipotecznych i funduszu na amortyzację) . . . „

4) zaliczki oraz pożyczki pod zastaw własnych polis „

5) pożyczki udzielone gminom lub związkom samorządowym . . . . „

6) wkłady oszczędnościowe na książeczki wkładkowe, które z mocy obowiązujących przepisów korzystają z bezpieczeństwa prawnego (z wyszczególnieniem):

.... Zł. ....
.... „ .... „

7) wkłady na rachunku bieżącym (w bankach państwowych, Pocztowej Kasie Oszczędności i Banku Polskim — z wyszczególnieniem):

Zł.
„ „
Razem . . . Zł.

Na uzupełnienie pokrycia funduszu ubezpieczeniowego oraz kaucji, wykazanych w bilansie głównego przedstawicielstwa zakładu za 19... rok zakupiono w 19... roku i wpisano do rejestru lokat funduszu ubezpieczeniowego oraz do specjalnego rejestru lokat:

.... Zł ....
.... „ ....
.... „ ....
„ .... Zł.
Ogółem . . . Zł.

Majątek obrotowy i kapitały obce.

(II § 9, 10, 11, 12 i 14).

Inwentaryzacja tych składników bilansowych pokrywa się w całości z zasadami oszacowania majątku ubezpieczeniowego.

Należy tylko podnieść, że należności przyjmuje się do bilansu według wartości, którą przyznać im można w czasie sporządzania zamknięcia ksiąg. Ustawodawca więc nie ustala ściśle, ale bierze pod uwagę cały okres zamknięcia, t. j. 1.I do 30.VI.

Bilansując majątek obrotowy czy majątek ubezpieczeniowy, zwraca uwagę wyliczenie składników tych części majątku we wzorze ustawowym. Wzór ustawowy bowiem rozróżnia instytucje kredytowe krajowe: państwowe, Bank Polski i inne oraz zagraniczne bez żadnych dalszych danych.

Przy papierach wartościowych powtarza się to samo, a więc: od papierów krajowych wymaga się podania czy posiadają bezpieczeństwo prawne, czy nie, od zagranicznych — nie.

W jednym i drugim wypadku winno się właśnie żądać bliższych szczegółów, albowiem większe są trudności oceny solidności i siły finansowej banku zagranicznego, niż krajowego. To samo odnosi się do oceny papierów wartościowych zagranicznych. Jeżeli się zaś nadto weźmie pod uwagę, że papiery wartościowe nienotowane można bilansować po cenie kupna, to pozycje aktywne: banki i papiery zagraniczne mogą być bezwartościowemi, a bilans je przejmie według ustawowej nominalnej wartości.

Majątek i kapitał, oddane do zarządu.

Wysokość wartości bilansowania obu tych składników niema znaczenia, pokrywają się bowiem formalnie; główną troską jest tylko zbadanie, czy i pod względem wewnętrznym (materjalnym) są zgodne

Aktywa i pasywa rachunkowe.

Kapitał niewpłacony przy akcjach imiennych, może wynosić 70% i winien być w odpowiedni w statucie spółki akcyjnej przewidziany sposób, zabezpieczony.

Wątpliwą rezerwę i jej wysokość przewiduje ustawa druga w § 12, a mianowicie: „Za należność wątpliwą należy uważać kwotę, o którą salda oddziałów i agentur oraz salda różnych z tytułu nieopłaconej w gotówce składki przewyższają 15% przypisanej składki (łącznie z opłatami dodatkowemi) za rok sprawozdawczy". Stawkę z 15% do 35% może podwyższyć władza nadzorcza.

Fundusz na umorzenie nieruchomości — jest tylko równoważnikiem, służy dla wykazywania pierwotnej wartości nieruchomości i jej corocznego umarzania.

R-k Strat i Zysków.

(I art. 9/6, 10/2, 11, 12, 13 i 64. II § 2/4).

Na podstawie 4 wzorów ustawowych r-ków strat i zysków, zestawiono

Wspólny R-k strat i zysków.

STRATY.

	Ubezpieczenia na życie	Ubezpieczenia inne	Razem
	Złote i grosze		
Strata (niedobór bilansowy) z roku poprzedniego			
Strata (niedobór) w roku sprawozdawczym na rachunku ubezpieczeń:			
1) na życie			
2) od nieszczęśliwych wypadków . . . . . . Zł.			
3) od odpowiedzialności prawnej . . . . „			
4) od ognia . . . . . . „			
5) . . . . „			
6) przyjętych pośrednio (w dziale tych ubezp., których zakład nie prowadzi bezpośrednio) . . . „			
Niepodzielona część kosztów administracji (tylko świadczenia emerytalne i ofiary na cele społeczne) . .			
Umorzone należności wątpliwe . . .			
Umorzone części kosztów organizacji (tylko w krajowych bilansach) . .			
Strata na kursie walut obcych . . .			
Inne odpisy i straty nieobjęte poszczególnemi rachunkami:			
1) odpisano z wartości ruchomości			
2) odpisano z wartości nieruchomości			
3) odpisano na rezerwę na należności wątpliwe			
4) różnica wartości bilansowej nieruchomości wskutek przeszacowania . . . . ,			
5) strata na sprzedanych nieruchomościach			
6) różnica kursu na papierach wartościowych			
7) (inne odpisy i straty z wyszczególnieniem)			
Zysk (nadwyżka bilansowa)			

ZYSKI.

	Ubezpieczenia na życie	Ubezpieczenia inne	Razem
	Złote i grosze		
Pozostałość zysku (nadwyżki bilansowej) z roku poprzedniego . . .			
Zysk (nadwyżka) w roku sprawozdawczym na rachunku ubezpieczeń:			
1) na życie			
2) od nieszczęśliwych wypadków . . . . . . Zł.			
3) od odpowiedzialności prawnej . . . . „			
4) od ognia . . . . „			
5) . . . . „			
6) . . . . „			
Czysty dochód z majątku zakładu . .			
Niepodniesiony udział w zyskach (w zwrotach) przez ubezpieczających, zaliczony na rzecz zakładu . . .			
Niepodniesiona dywidenda przez akcjonarjuszów (niepodniesione procenty przez udziałowców) zaliczone na rzecz Zakładu			
Zysk na kursie walut obcych			
Inne zyski nieobjęte poszczególnemi rachunkami:			
1) różnica wartości bilansowej nieruchomości wskutek przeszacowania . . . . ,			
2) zysk na sprzedanych nieruchomościach			
3) różnica kursu na papierach wartościowych			
4) (inne zyski — z wyszczególnieniem)			
Strata (niedobór bilansowy)			

Ugrupowanie składników r-ku strat i zysków.

Każde przedsiębiorstwo, aiwęc i zakłady ubezpieczeniowe wykazują zyski i straty zwyczajne i nadzwyczajne.

OGÓLNY R-K S. i Z.

Straty zwyczajne:	**Zyski zwyczajne:**
Strata ubezpieczeniowa. Koszty administracji. Roczne odpisy na nieruchomościach i ruchomościach. Inne coroczne straty.	Zysk ubezpieczeniowy. Czysty dochód z majątku przedsiębiorstwa.
Straty nadzwyczajne:	**Zyski nadzwyczajne:**
Strata na wątpliwych dłużnikach. Koszty organizacji. Strata na walutach i papierach. Straty z oszacowania. Inne straty.	Niepodniesiona dywidenda (udział). Zysk na walutach i papierach. Inne zyski.

Pokrycie strat i podział zysków:

a) w towarzystwach wzajemnych ubezpieczeń:

Statuty ubezpieczeniowe winny przewidywać, jaką część zysków rocznie należy przelewać do kapitału zapasowego, dalej — jaką część kapitału zapasowego wolno używać rocznie na pokrycie strat, — w końcu dodatkowo, na pokrycie strat służą i dopłaty członków w ramach odpowiedzialności statutowej. Zasady podziału zysków ustala również statut — a mianowicie: uwzględnia się statutowe odsetki od wpłaconych udziałów, — zastrzeżony udział w zyskach, następnie wypłaty udziałowcom tytułem zwrotu udziałów. To ostatnie może być przeprowadzone tylko z zysków, ale dopiero po zupełnem umorzeniu kosztów organizacji — a w końcu pozostałe saldo — zysk rozdziela się pomiędzy członków (ubezpieczonych).

b) w spółkach akcyjnych:

O podziale i pokryciu postanawia polska ustawa akcyjna — z tą tylko różnicą, że statut spółki dodatkowo musi część zysku przeznaczyć na dotowanie kapitału organizacyjnego do wysokości 10% kapitału akcyjnego.

Uwaga: Ustawowy wzór r-ku s. i z. wymienia pod pozycją: „Inne zyski" jako zysk: „Różnica wartości bilansowej nieruchomości wskutek przerachowania", co jest mylnem i teoretycznie i ustawowo.

Teoretycznie — ponieważ do zwrotu nieruchomości przedsiębiorstwo nie przyczyniło się żadną pracą, a ustawowo, ponieważ ustawa druga w § 11/3 wyraźnie postanawia: „Nadwyżki uzyskane z przerachowania powinny być przeniesione do kapitału zapasowego lub kapitałów rezerwowych".

Załącznik do ustawy ustalił wzór, według którego należy ogłosić podział zysku.

Wzór podziału zysków (nadwyżek bilansowych).

	Ubezpieczenia na życie		Ubezpieczenia inne		Razem	
	Złote i grosze					
Na kapitał zapasowy						
Na inne kapitały zasobowe (z wyszczególnieniem)						
Na dywidendę dla akcjonarjuszów (względnie udziałowców)						
Na tantjemy:						
a) dla rady nadzorczej						
b) dla zarządu						
c) dla innych osób						
Na udział w zyskach (w zwrotach) ubezpieczającym:						
a) do wypłaty						
b) do funduszu dywidendowego (do funduszu na zwroty)						
Na podatki						
(Na inne cele — z wyszczególnieniem)						
Do przenies. na r. następny . .						

Ogólne koszty administracji.

Również dla ułatwienia badania i zdania sobie sprawy z jakości pracy przedsiębiorstwa, nałożono obowiązek do przedłożenia władzom nadzorczym i ubezpieczającym wykazu ogólnych kosztów administracji. R-k ten nie ogłasza się publicznie.

Przy przeglądzie tego wzoru nasuwa się pytanie, dlaczego nie wykazuje się oddzielnie poborów i gratyfikacji, kosztów podróży i dyjet dyrekcji i urzędników?

Wzór wykazu ogólnych kosztów administracji.

	Ubezpieczenia na życie		Ubezpieczenia inne		Razem	
	Złote i grosze					
Pobory władz zakładu, urzędników i ich gratyfikacje						
Świadectwa przemysłowe i podatki .						
Najem i utrzymanie lokalu biurowego						
Druki i materjały piśmienne						
Koszty podróży i diety						
Koszty portoryj i depesz						
Koszty prawne i rejentalne						
Prenumerata pism i ogłoszenia . . .						
Opłaty za ubezpieczenia społeczne .						
Konserwacja ruchomości biurowych .						
Ofiary i składki członkowskie . . .						
Różne drobne wydatki						

	Ubezpieczenia na życie		Ubezpieczenia inne		Razem	
	Złote i grosze					
Z ogólnej sumy kosztów administracji przeniesiono:						
Na rachunek ubezpieczeń:						
a) na życie						
b) od nieszczęśliwych wypadków .						
c) od odpowiedzialności prawnej .						
d) od ognia						
e)						
f) przyjętych bezpośrednio . . .						
Na rachunek zysków i strat (niepodzielona część kosztów administracji)						

Bilans Likwidacyjny.

(I. Art. 19, 51 do 57).

Zasady i sposób likwidacji towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń zawierać ma statut, a samą likwidację uchwala walne zgromadzenie większością $^3/_4$ głosów obecnych. Likwidację zaś spółki akcyjnej ustaliła polska ustawa akcyjna.

Zadaniem likwidacji, względnie organu likwidacyjnego, którego wybiera walne zgromadzenie lub naznacza sąd, jest przejęcie zarządu przedsiębiorstwa i doprowadzenie go do zlikwidowania; nie wolno więc zawierać nowych umów, podwyższać ich lub przedłużać. Organ likwidacyjny przedkłada władzy nadzorczej w przepisanych terminach sprawozdania, a więc i bilanse likwidacyjne.

Główną czynnością likwidacji — jest przeniesienie zobowiązań asekuracyjnych (fundusze ubezpieczeniowe), zabezpieczonych majątkiem ubezpieczeniowym — do innego zakładu za zgodą władzy nadzorczej i kuratora — ubezpieczonych (którego naznacza władza nadzorcza).

Podczas likwidacji przysługuje organowi likwidacyjnemu prawo wypowiedzenia z terminem półrocznym t. z. zwykłych kontraktów ubezpieczeniowych za zwrotem uiszczonych za czas nieubiegły składek (I. Art. 56), wypowiedzenie to jednak zastosowane być nie może do umów ubezpieczeniowych na życie, od nieszczęśliwych wypadków i od odpowiedzialności prawnej, są to t. z. umowy kwalifikowane.

Ustawa rozróżnia 2 rodzaje umów ubezpieczeniowych: umowy, których zabezpieczenie musi być wpisane do rejestru lokat funduszu ubezpieczeniowego (umowy kwalifikowane) i inne umowy, które tego rygoru nie posiadają (umowy zwykłe).

Likwidacja kończy się z chwilą uregulowania wszystkich zobowiązań ubezpieczeniowych, jak i z innych tytułów.

Bilans Konkursowy.

(Obrachunek dopłat).

(I. Art. 58 do 64).

Upadłość ogłasza się tylko za zgodą lub na wniosek władzy nadzorczej.

Z ogłoszeniem upadłości — majątek przedsiębiorstwa rozpada się na 2 części: na masę ogólną i odrębną.

Masę odrębną stanowią lokaty zapisane do rejestru, a więc lokaty na ubezpieczenie na życie, od nieszczęśliwych wypadków i od odpowiedzialności prawnej, a reszta majątku stanowi masę ogólną, do której to masy mają powyżsi ubezpieczeni również regres o różnicę niepokrytego funduszu ubezpieczeniowego dla swoich ubezpieczeń. Dla obu mas mianuje się oddzielnych kuratorów.

Do zadań kuratora masy odrębnej należy zabezpieczenie ubezpieczonych, t. j. aktywa majątku ubezpieczeniowego doprowadzić do pełnej równowartości funduszu ubezpieczonego przez uzupełnienie jego z masy ogólnej, — następnie przelanie tego majątku wraz z wynikającemi zobowiązaniami do innego zakładu ubezpieczającego, — a w wypadku niemożności tego, przeprowadzenie rozdziału za zgodą sądu — pokrycia (majątku) funduszu ubezpieczeniowego pomiędzy ubezpieczających w stosunku i do wysokości przypadającej na nich rezerwy składek i udziału w innych funduszach technicznych, zaliczonych do funduszu ubezpieczeniowego, czyli następuje rozwiązanie z datą upadłości umów ubezpieczeniowych kwalifikowanych, — (umowy bowiem zwykle rozwiązuje z chwilą ogłoszenia upadłości).

Jeżeli nie pokryto roszczenia wierzycieli i przypuszczalne koszty postępowania upadłościowego — na żądanie zarządcy masy, a za zgodą sądu, akcjonarjusze, — o ile nie opłacili pełną nominalną wartość akcyj, — jak i udziałowcy, zobowiązani są do pokrycia niedoboru przez uzupełnienie niewpłaconej reszty do akcji — względnie do dopłat w granicach odpowiedzialności statutowej.

Konkurs zakańcza się obrachunkiem dopłat.

Rewizja.

(I. Art. 38/2, 91, 93, 104).

Zakłady ubezpieczeniowe poddane są dwojakiego rodzaju kontroli wewnętrznej i zewnętrznej.

Rewizję wewnętrzną wykonują własne organa instytucji: rada nadzorcza względnie komisja kontrolująca, rewizję zaś wewnętrzną 1) władza nadzorcza, t. j. Minister Skarbu przez Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń, względnie przez delegowanie specjalnych komisarzy dla czuwania i kontroli, działalności względnie likwidacji, następnie 2) techniczny rzeczoznawca ubezpieczeniowy odnośnie rzetelności obliczenia funduszu ubezpieczeniowego — wkońcu 3), a zakłady ubezpieczeniowe jako spółki akcyjne w myśl pol. ustawy akcyjnej obowiązane są zamknięcia swe poddać jeszcze badaniu zaprzysiężonych biegłych rewidentów księgowości (ten przepis tymczasowo w zawieszeniu). Dlaczego także i bilanse towarzystw nie poddano ocenie niezawisłych zaprzysiężonych znawców księgowości, nie jest jasnem, wymaga tego bowiem interes ubezpieczających, ubezpieczonych, całego społeczeństwa i samej nawet instytucji.

Rewidenci, jak inne organy, odpowiedzialni są karnie i cywilnie za swoje czynności.

Publiczne zakłady ubezpieczeń.

(I. Art. 78 i 81).

Wysokość kapitału zakładowego, zasady pokrywania wydatków, zasady tworzenia funduszu zapasowego i innych funduszów rezerwowych, sposób pokrywania strat i podziału zysków, jak i zasady likwidacji, powinny określić statuty, z tem, że kapitał zakładowy winien być wpłacony gotówką w 50%.

Z innemi przedsiębiorstwami ubezpieczeniowemi mają formę składania zamknięć rocznych i zasady inwentaryzacji składników bilansowych.

Zakończenie.

Przez wydanie tych 2 ustaw ubezpiezeniowych postąpiło dalsze ujednostajnienie polskiego ustawodawstwa bilansowego — brak nam tylko jednolitej ustawy o spółkach z ogr. por. i polskiego kodeksu handlowego. Główną zaletą nowych ustaw jest przystosowanie inwentaryzacji bilansu ubezpieczeniowego do zasad oceniania składników bilansowych według nowej polskiej ustawy akcyjnej i projektu o spółkach z ogr por., a to tembardziej, że braki można drogą interpretacji bez żadnej trudności uzupełnić, względnie usunąć.

Bliższe szczegóły bilansowania w przedsiębiorstwach bankowych, handlowych i przemysłowych omówione są w pracy mojej pod tytułem „Polskie bilansoznawstwo" (Książnica Atlas, Lwów, 1930).

Zastosowanie księgowości szwajcarskiej w Kasach Chorych

Opracował Mieczysław Christof, Profesor Państwowej Szkoły Ekonomiczno - Handlowej we Lwowie.

(Dokończenie).

W roku ubiegłym i w innych państwach zastanowiano się nad wprowadzeniem zmian do księgowości Kas Chorych. Projektują wprowadzenie księgowości przebitkowej wzgl. księgowość sposobem maszynowym. Tak np. w Niemczech i w Austrji zamierzają wprowadzić powyższy sposób.

W czasopiśmie bardzo poczytnem w kołach wielkich przemysłowców, finansistów, księgowych i ekonomistów: „Das System", zeszyt 12 z grudnia 1928, str. 337, czytamy o wadach dotychczasowego sposobu księgowania w Kasach Chorych, które to księgowanie nie wiele różni się od księgowania w Polsce. W dalszym ciągu podaje autor projekt prowadzenia księgowości przebitkowej, wzgl. dla głównych kas (Düsseldorf, Berlin i t. d.) sposobem maszynowym. Czy nie może być Polska tym krajem, na którym inne państwa wzorować by się mogły?

Zatrzymując układ planu p. Kocura sądzę jednak, że dałby się on więcej zredukować. Projektuję więc dla Pow. Kas Chorych następujący plan kont, przy którym 23 kont p. Kocura na str. 11 — 14 jego podręcznika złączyłem w 9-iu kontach głównych.

I. **Pieniądz:**

Objąłby rachunki 1 — 3 wyżej wymienionego planu p. Kocura.

II. **Pracodawcy:**

Ten dział, jako najważniejszy dla Kas Chorych, zostałby niezmieniony. Odpowiada on rachunkowi 4 p. Kocura.

III. **Dłużnicy i wierzyciele:**

Objąłby rachunek 5 i 6 planu p. Kocura, gdyż akcepty są także częścią integralną długów.

Zamiast wyrazów dłużnicy i wierzyciele, projektuję wyrazy odbiorcy i dostawcy, gdyż dłużnik może z biegiem okoliczności stać się wierzycielem i odwrotnie, tak, że podział rachunku 5 i 6 planu p. Kocura na 2 konta, a to: jedno odbiorcy, drugie dostawcy i akcepty, zdawałoby mi się odpowiedniejsze.

IV. **Zapas materjałów:**

Rachunek ten odpowiada rachunkowi 7 planu p. Kocura..

V. **Różne:**

Rachunek ten objąłby konta 8 do 13 planu p. Kocura.

VI. **Składki i wpływy różne:**

Odpowiadają rachunkom 14 i 15 planu p. Kocura.

VII. **Zasiłki:**

Odpowiadałby ten rachunek — rachunkowi 16 p. Kocura.

VIII. **Lecznictwo:**

Obejmuje rachunki 17 do 19 planu p. Kocura.

IX. **Koszta administracyjne:**

Obejmuje rachunki 17 do 19 planu p. Kocura.

Tak wyglądałby plan kont, oparty ściśle na planie kont, ułożonym przez Władze Nadzorcze. W dalszym ciągu przedkładam jeszcze plan kont, przy którym byłoby tylko 7 kont głównych.

Liczba rzymska oznacza dział główny, litery — poddziały, liczby arabskie — konta.

I. **Pieniądz 1 — 50.**

a) Gotówka 1 — 10	1.	Kasa Centralna
		i t. d.
b) Lokacje 11 — 20	11.	P. K. O. Warszawa
	12.	Bank Handl. w Łodzi
	13.	Bank Przem. Ostrów
	14.	% od lokacji w bank.
		i t. d.
c) Weksle (rymesy) 21—30	21.	w portfelu
		i t. d.
d) Papiery procentowe i depozyty 31—40	31.	konto ogólne
		i t. d.
e) Odsetki od papierów wartośc. 41—50	41.	konto ogólne
		i t. d.

II. **Prawa i zobowiązania Kas Chorych 51 — 100.**

a) Pracodawcy 51 — 60	51.	konto ogólne i t. d.
b) Składki 61—70	61.	konto ogólne
		i t. d.
c) Wpływy różne 71 — 80	71.	kary nałoż. na pracodaw.
	72.	„ „ „ członk.
		i t. d.
	73.	% od zaległ. składek
	74.	zwroty z art. 48 ust.
	75.	różne
d) Zasiłki 81—90	81.	zasiłki 60-%-we
	82.	„ 30%
	83.	„ 10%
	84.	„ dla położnych
	85.	„ dla karmiących
	86.	„ położnicze
	87.	„ pogrzeb. czł. K.
	88.	„ „ czł. rodz.
	89.	zwroty z art. 23 ust.
e) Sumy przechodnie 91 — 100	91.	konto ogólne
	92.	rachunek wyrównawczy
		i t. d.

III. **Koszty 101 — 200.**

a) Płace personelu leczniczego i kontroli chorych 101—120	101.	pensje lekarzy
	102.	wizyty w domu
	103.	zwroty za porady u obcych lekarzy
	104.	pensje lek.-dentystów
	105.	pensje sił pomocn.
	106.	zwroty za poradę u obcych dentystów
	107.	pensje akuszerek
	108.	zwroty za por. u ob. ak.
	109.	pensje felczerów
	110.	zwr. za por. u obc. fel.
	111.	pensje prac. ambulator.
	112.	pensje kontrol chor.
	113.	ubezp. personelu leczn.
		i t. d.

b) Leki i środki lecznicze 121—130
121. pensje farmac. i prow.
122. pensje sił pomocnicz.
123. wartość zużyt. medyk.
124. czynsz, opał, światło, utrzymanie czystości
125. leki i środki leczn. obc. aptek
126. środki lecznicze ortop. i terap. z obc. zakład.
127. retaksacja recept
128. utens. aptecz. (sprzęty)
129. ubezpieczenie
130. różne
i t. d.

c) Lecznice, szpitale, ambulatorja 131—160
131. pensje lekarzy własnych lecznic
132. pensje personelu
133. pensje służby
134. ubezpieczenie
135. żywność
136. środki lecznicze i opatr.
137. pralnia, szwalnia
138. czynsz
139. opał, światło, utrzym. czystości
140. utensylja szpitalne
141. różne
i t. d.

d) Koszty przewozu własnemi środkami 161 — 170
161. Pensje służby stajennej
162. Pasza dla zwierząt poc.
i t. d. jak w plan. p. Kocura

e) Koszta administracji 171 — 180
171. Odszkodow. czł. Władz. Kasy Chorych
172. Płaca personelu biurow.
i t. d. (j. w pl. p. Kocura)

f) Koszty ogólne 181 — 190
181. składki do O. Z. K. Ch.
182. koszty wyborów
i t .d. (jak w pl. p. Kocura)

g) Administracja nieruchomości 191 — 192
191. pensje administr. i doz.
192. remonty bieżące
i t. d. (j. w pl. p. Kocura)

IV. Inwentarz 201 — 250.

a) Ruchomości 201 — 230
201. ruchomości zakład. do 31.XII. 1929.
202. ruchomości zakład. od od 1.I. 1930
i t. d.

b) Nieruchomości 231 — 250
231. grunty i place
232. zabudowania murowane
i t. d.

V. Rachunki zamknięcia i majątkowe 251 — 300.

W tym dziale umieszczam rachunki bilansu, działalności i różnych funduszów.

VI. Akcepty i dostawcy 301 — 400.

a) Akcepty 301 — 310
301. rachunek ogólny
i t. d.

b) Dostawcy 311 — 400
311. dostawca A.
i t. d.

VII. Odbiorcy od Nr. 401.

Następują konta różnych odbiorców.

Ponieważ aparat trójdzielczy umożliwia książkowanie równocześnie na koncie, w żurnalu i w trzeciej dowolnej księdze kartkowej, więc przy odpowiedniem segregowaniu materjału możebne będzie i pozycje należące do jednego rachunku w planie kont p. Kocura wymienionego w tej trzeciej karcie zapisać. Otrzymujemy w ten sposób bilans dzienny złożony tylko z siedmiu wzgl. dziewięciu kont głównych proponowanych przeze mnie, a niezależnie od tego bilans dzienny, wyprowadzony przez p. Kocura i umieszczony w podręczniku jego na str. 48.

W podobny sposób przedstawiam sobie plan kont dla Okr. Związku Kas Chorych. Korzystając z uprzejmości Dyrekcji i Naczelnika księgowości Lwowskiego Związku, studjowałem sposób książkowania tej instytucji. Zarząd prowadzi, jak zresztą i Miejska Kasa Chorych księgi ściśle według przepisów Nadzorczej Władzy w całym szeregu amerykanek, o woluminach wprost niemożliwych. Okręgowy Związek Kas Chorych we Lwowie prowadzi przynajmniej dziesięć takich amerykanek, a to tylko by zaksiążkować:

a) czynności lecznicy: (administrację, oddział ginekolog. chirurgiczny, rentgenowski, kuchnię, pralnię, hotel),
b) apteki,
c) dom zdrowia w Iwoniczu.

Należałoby i tam zaprowadzić księgowość szwajcarską, stosując następujący plan kont:

Wszystkie rachunki Kasy łączę tak samo, jak przy księgowości Pow. Kas Chor. w 7 głównych rachunków a mianowicie:

I. Pieniądz.
II. Prawa i zobowiązania Okr. Zw. Kas Chorych.
III. Lecznica.
IV. Koszty.
V. Inwentarz.
VI. Akcepty i dostawcy.
VII. Odbiorcy.

I. Pieniądz.

Ten rachunek główny, jak i następny dzielę tak samo, jak przy księgowości Pow. Kas Chorych na rachunki podrzędne, a każdy podrzędny rachunek na konta specjalne. Pieniadz dzielę na rachunki podrzędne: a) kasa, b) P. K. O., c) rymesy.

II. Prawa i zobowiązania Okr. Zw. Kas Ch.

Rachunek ten dzielę na: a) rachunek Kas Chor. własnych, b) rachunek Kas Chor. obcych, c) apteka, d) retaksacja, e) jednorazowe opłaty Kas Chor., f) opłaty związkowe, g) lecznica członków, h) magazyn, i) Dom Zdrowia w Iwoniczu. Każdy z tych rachunków dzieli się na mniejszą lub większą ilość rachunków specjalnych.

III. Lecznica.

Z rachunkami podrzędnymi: a) Okr. Związek Kas Chorych, b) administracja, c) oddział ginek. (położniczy), d) oddział chirurgiczny, e) oddział rentgenologiczny, f) kuchnia, g) pralnia, h) hotel, i) administracja nieruchomości.

Każdy z tych działów na rachunki specjalne.

IV. Koszty.

Z rachunkami podrzędnymi: a) Administracja, b) Odsetki.

V. Inwentarz.

Z rachunkami podrzędnymi: a) Ruchomości, b) Nieruchomości.

V. Akcepty i dostawcy.

Z rachunkami podrzędnymi: a) Akcepty, b) Dostawcy.

VII. Odbiorcy.

Przeglądając książkowanie ruchomości w Okr. Zw. Kas Ch. we Lwowie spostrzegłem, że zapisanie ruchomości natrafia na pewne trudności. Zapisuje się bowiem do osobnej księgi poszczególne sprzęty z wartością zakupna, z miejscem pochodzenia, datą zakupna. lecz, niestety, brak daty wypisu, jako zużytej. W ten sposób powstają dla księgowego wielkie trudności przy odpisie z końcem roku, nie mówiąc już o trudnościach wyszukania go z pośród labiryntu zapisanych przedmiotów. Trudności te odpadają w zupełności przy prowadzeniu spisu inwentarza ruchomego na kartkach kontowych, alfabetycznie ułożonych z kolumnami przychód i rozchód.

Przy powyższym planie kont da się również zastosować trójdzielczy aparat i przy odpowiedniem segregowaniu można prowadzić oprócz działu głównego równocześnie i odpowiedni dział podrzędny i rachunek specjalny bez dołożenia nowej pracy i trudu. Można więc jednem pociągnięciem pióra otrzymać równocześnie dział główny, dział podrzędny i konto.

Zarząd Okr. Zw. Kas Chorych w Krakowie pierwszy zaprowadził w swej księgowości własnej, z wielkim pożytkiem dla Zakładu, księgowość szwajcarską. Założył kortoteki i prowadzi obecnie księgowość w 18 działach głównych, według poniżej wyszczególnionego planu.

(NB. Każdy z 18 działów głównych podzielony jest na konta podrzędne, a każde z tych kont na konta specjalne).

1. Kasa.
2. Lokacje i depozyty, z podziałem alfabetycznym.
3. Weksle, z podziałem na własne i obce.
4. Rachunki bieżące Kas Chorych, z podziałem alfabetycznym.
6. Wydawnictwa z podziałem na:
   a) sprzedaż ogólna wydawnictw,
   b) rachunek dekretów,
   c) rachunek płac personelu wydawniczego,
   d) rachunek kosztów jazdy i podróży w spr. wydawnictw,
   e) opłaty manipulacyjne i pocztowe,
   f) koszta opakowania i ekspedycji,
   g) koszta druku, oprawy i klisze wydawnicze.
7) Ruchomości z podziałem na:
   a) zakupno dla Okr. Zw. Kas Chorych,
   b) „ „ Domu Zdrowia w Bystrej,
   c) bibljoteka Okr. Zw. Kas Chorych.
8. Nieruchomości z podziałem na:
   a) murowane w Bystrej,
   b) place i parcele.
9. Sumy przechodnie.
10. Papiery wartościowe i waluty.
11. Fundusze amortyzacyjne z podziałami.
12. Fundusze zapasowe z podziałami.
13. Składki i daniny.
14. Lecznica z całym szeregiem rachunków podrzędnych.
15. Oddział lustracyjny, z rachunkami podrzędnemi.
16. Administracja z rach. podrzędnemi.
17. Różne wpływy i wydaki podrzędne.
18. Administracja własnych nieruchomości.

W czasie mojej obecności w Krakowie mogłem z zadowoleniem i przyjemnością skonstatować, że księgowość, spoczywająca w rękach jednej z urzędniczek Zakładu i prowadzona z nadzwyczaj wielką starannością, doskonale funkcjonuje. Urzędniczka oświadczyła, że obecnie nie chciałaby w żadnym wypadku zamienić księgowość szwajcarską na dawną, a wszak i ona bała się wprowadzenia tej metody.

Precz więc ze staremi, zakostniałemi i przeżytemi formami prowadzenia ksiąg w Kasach Chorych. Naprzód, z postępem, bo kto nie kroczy naprzód, ten cofa się wstecz!

Księgowanie kosztów pożyczek

Czasy, w których przedsiębiorstwa zadawalniały się rocznym bilansem dla stwierdzenia wyników swej działalności, zaczynają przechodzić do historji. Dziś wymaga się od buchaltera, aby już w najbliższych dniach każdego miesiąca dał bilans wynikowy za miesiąc ubiegły.

Oczywiście, taki bilans nie będzie doskonałym w całych 100% w porównaniu z bilansem rocznym, może być jednak tak do niego zbliżonym, że do odpisania pozostaną różnice nie wielkie, a co najważniejsza. nie ukrywające niespodzianek.

Nie trzeba podkreślać, że osiągnięcie takiej doskonałości w bilansach zależy od sprawności buchaltera, od stopnia znajomości rzeczy, jak również umiłowania zawodu, choć nie rzadkie są jeszcze wypadki, że dyrekcje traktują obojętnie wysiłki buchaltera w kierunku podobnych udoskonaleń rachunkowości.

Jest to temat obszerny i aktualny, powrócę do niego innym razem, a tymczasem przechodzę do sprawy, wymienionej w nagłówku.

Zasadą osiągania wyników miesięcznych jest podział danych kosztów lub dochodów na tę ilość miesięcy, która w tych kosztach lub dochodach bierze udział.

Przykład I. Towarzystwo X zaciąga w banku w dniu 1 kwietnia pożyczkę w sumie 100.000 zł. na 2 miesiące na 12% w stosunku rocznym. Procent wy-

nosi 2.000 zł. i bank wypłaca wspomnianemu towarzystwu 98.000 zł.

Pytanie: jak zaksięgować te 2.000 zł.?

Odpowiedź: Ponieważ pożyczkę zaciągnięto na 2 miesiące, więc i koszty pożyczki muszą być podzielone między te 2 mies. mianowicie: 1.000 zł. na rk kwietnia i 1.000 zł. na rk maja. Rozumowanie polega na tem, że tylko te 2 miesiące korzystają z pożyczki i dlatego muszą w jednakowym stopniu ponosić jej ciężary.

Przykład II. Towarzystwo X zaciąga pożyczkę roczną w sumie 1.000.000 zł. drogą wypuszczenia obligacji 5% po kursie 95, przyczem koszty wynoszą:

50.000 disażjo
50.000 odsetki
5.000 koszty emisji

razem 105.000

Pytanie: jak zaksięgować koszty 105.000 zł.?

Odpowiedź. Ponieważ pożyczkę zaciągnięto na rok, rozumiemy, że każda 1/12 część roku jednakowo korzysta z pożyczki, wobec tego obciążamy poszczególne 12 miesiący po 8.750 zł. z tytułu wspomnianych kosztów.

Tak samo należy postępować z odpisami amortyzacyjnymi, z kosztami kredytowanymi, lub opłaconym za dłuższy okres zgóry, jak również z dochodami, np. z tytułu komornego, procentów i t. p.

A. TYSZKIEWICZ.

Rachunkowość samorządowa

VII. Księgi zasadnicze.

Księgami zasadniczemi są w rachunkowości samorządowej, jak zawsze zresztą, Dziennik i Księga główna.

Księga główna obejmuje tutaj względnie nieznaczną ilość rachunków. Zazwyczaj znajdujemy w niej:

1) rachunek Kasy i Banków;
2) „ Nieruchomości i Ruchomości;
3) „ Dłużników i Wierzycieli;
4) „ wpływów budżetowych;
5) „ wydatków budżetowych;
6) „ depozytów;
7) „ funduszów specjalnych;
8) „ zaliczeń;
9) „ sum obrotowych (przechodnich).

Rzadko kiedy zachodzi konieczność otwierania w ciągu okresu sprawozdawczego innych jeszcze rachunków.

Wobec tego najdonioślejszą formą ksiąg zasadniczych w instytucjach samorządowych jest połączenie dziennika z księgą główną, czyli tak zwany system amerykański.

O ile wiem, wszystkie prawie samorządy ten właśnie system ksiąg przyjęły.

W małych instytucjach ten, że tak powiem, klasyczny „Dziennik - Główna" wystarcza, w większych jednak nieco jednostkach prowadzenie tej księgi staje się coraz bardziej trudne, aż wreszcie przy dalszym rozwoju całkowicie niemożliwem, gdyż jeden pracownik nie jest w stanie dokonać wszystkich zjawiających się księgowań.

Należy wtedy przystapić do uproszczeń przy prowadzeniu Dziennika - Głównej.

Pierwszem uproszczeniem jest rozbicie dziennika na dwie księgi:

1) dziennik kasowy,
2) „ memorjałowy.

W pierwszym, jak wiadomo, piszemy wyłącznie obroty kasowe, w drugim wyłącznie memorjałowe.

Przy takiem rozbiciu Dziennika - Głównej koniecznem się staje prowadzenie dodatkowego „zbiornika", t. j. zbiorowego dziennika - głównej, do którego wpisuje się ogólne dzienne sumy poszczególnych rubryk obu szczegółowych dzienników.

Jeden dziennik memorjałowy wystarcza nawet w tak wielkiej instytucji, jak gmina m. Warszawy, natomiast dziennik kasowy w większych jednostkach samorządowych musi uledz dalszemu rozczłonkowaniu.

Tam, gdzie to odemnie zależy, stosuję następujący sposób rozdziału dziennika kasowego:

Jak wiadomo. każdy rachunek księgi głównej posiada w dzienniku kasowym dwie obok siebie położone rubryki: pierwsza dla sum debetowych (rozchód gotówki), druga dla sum kredytowych (przychód gotówki).

Otóż ja wszystkie kolumny kredytowe umieszczam w oddzielnej księdze, i kolumny debetowe — w oddzielnej.

Otrzymuję tym sposobem oddzielnie:

a) dziennik kasowy przychodów,
b) dziennik kasowy rozchodów.

Rzecz oczywista. że ogólne sumy dziennych obrotów poszczególnych kolumn tych dzienników wpisuje się codziennie do odpowiednich kolumn dziennika zbiorowego. Z tego ostatniego dziennika ustalam saldo r-ku kasy (pozostałość gotowizny).

Ten sposób podziału dziennika kasowego daje mi nadto możność dalszego podziału pracy, o ile tego zachodzi potrzeba, zarówno bowiem dziennik przychodowy, jak i rozchodowy, można rozbić na dzienniki szczegółowe, zakładane odpowiednio do ilości otwieranych kas. Tym sposobem nawet przy największem wzmożeniu się obrotów nie grozi niebezpieczeństwo opóźnienia księgowań i jest możność codzienna, po wpisaniu obrotów do dzienika zbiorowego, ustalenia i sprawdzenia pozostałości gotowizny.

Dla kierownika finansowego danej jednostki samorządowej jest rzeczą niesłychanie ważną orjentowanie się, jaką ilością wolnej gotowizny w danej chwili rozporządza.

Za rozporządzalną gotowiznę uważać należy nietylko gotowiznę w kasie, ale również należności w P. K. O. i w Bankach. Takie fundusze któremi można niezwłocznie dysponować, powinny być uwidocznione na oddzielnym rachunku księgi głównej umieszczonym obok rachunku Kasy.

W takich instytucjach samorządowych, gdzie znaczna ilość przypadających jej drobnych wpływów wpłacana jest nie do kas samorządowych bezpośrednio, a do P. K. O. lub, co się rzadziej trafia, do banków, zachodzi konieczność dalszego zreformowania dziennika, gdyż rozczłonkowywanie dziennika memorjałowego jest z wielu względów niewygodne.

W takich wypadkach można wpływy do P. K. O. (albo do banków) traktować jako wpływy gotówkowe i zapisywać do dziennika kasowego, trzeba tylko pierwszą kolumnę dziennika kasowego (suma pozycji), rozbić na dwie, lub trzy kolumny uzupełniające.

Zamiast zatem jednej kolumny w dzienniku kasowym

Suma pozycji	

wprowadzamy kolumny

Suma pozycji		
gotówka	P. K. O.	Banki

Saldo dziennika wykaże nam wtedy oddzielnie ilość gotowizny w kasie, oddzielnie w P. K. O. i t. d.

Przenoszenie pieniędzy z P. K. O. i Banków do kasy, lub odwrotnie, nie stanowi w takim razie oddzielnej pozycji dziennikowej, a dokonywa się tylko w tej pierwszej, rozczłonkowanej kolumnie.

Opisana wyżej organizacje dziennika - głównej ma tę wielką zaletę, że łatwo przy niej dostosować ilość pracowników do potęgującej się, lub malejącej pracy, nie narażając instytucji na niebezpieczeństwo stwarzania zaległości.

Jeszcze o jednej sprawie muszę wspomnieć w związku z opisem prowadzenia dziennika.

Chodzi mi tu o wpływy nie gotowizną, a papierami procentowemi. Wpływy takie zdarzają się dość często, zwłaszcza w charakterze depozytów:

Przy systemie powyżej opisanym, wpływy takie przeprowadza się przez dziennik memorjałowy.

Pamiętać jednak trzeba, że zdeponowane papiery muszą wpłynąć do naszej kasy, gdzie się je narówni z gotowizną ściśle kontroluje.

Składane do depozytu papiery procentowe zapisywać trzeba na oddzielny rachunek „Depozyty w papierach procentowych", przyczem księguje się je zawsze w wartości nominalnej, a nie w zamiennej wartości kursowej.

Zaznaczę wreszcie, że zapisywanie obrotów papierami procentowemi można również przenieść do dziennika kasowego, stosując obok kolumn „P.K.O." i „Banki", rubryke uzupełniającą „Wpływy w papierach procentowych".

STAN. LIPIŃSKI.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Buchalterja numerowana

Wszystkie znane systemy i metody buchalterji, począwszy od starej włoskiej do nowoczesnych przebitkowych, opierają księgowanie na zapisach podwójnych t. j. raz piszemy na stronie debet (winien) a drugi raz na stronę credit (ma). W buchalterji włoskiej, zwanej jeszcze podwójną właściwie, robimy 3 zapisy, ponieważ dochodzi tu jeden, wykonywany w dzienniku. W metodach przebitkowych ten trzeci zapis w dzienniku zapomocą kalki kopjowej pozostaje nam jako odbitka, względnie oryginał zapisu, a odbitkę otrzymujemy na karcie. Takim sposobem zapis tranzakcji zredukowany jest do 2-ch zapisów. Jednak wszystkie dotychczasowe systemy i metody buchalterji zapisów na debet i credit zastąpić jednym zapisem nie mogły.

Pracując od dłuższego czasu nad sposobami za-

(Wzór 1)

Plan kont

Winien	Nazwa rachunku	Ma
1	Kasa	1
2	Banki	2
3	Dłużnicy i Wierzyciele	3
4	Weksle Obce	4
5	Akcepty	5
6	Materjały	6
7	Fabrykacja	7
8	Fabrykaty — Skład	8
9	Materjały pomocnicze	9
10	Koszty handl.	10
11	Administracja	11
12	Dyskonto i %	12
13	Inwentarz	13
14	Podatki	14
15	Maszyny i Narzędzia	15
16	Kapitał amortyzacyjny	16
17	Kapitał zakładowy	17
18	Bilanse	18
19	Straty i Zyski	19

№ 18/1	oznacza Rk	Kasy	— Do R-ku	Bilansów
„ 18/1	„ „	Banków	— „ „	„
„ 18/3	„ „	Dłużn. i Wierz.	— „ „	„
„ 18/4	„ „	Weksle Obce	— „ „	„
„ 18/6	„ „	Materjał.	— „ „	„
„ 18/7	„ „	Półfabrykatu	— „ „	„
„ 17/18	„ „	Bilansu	— „ „	Kapitału
„ 16/18	„ „	„	— „ „	Kapitału amort.
„ 2/3	„ „	Dłużn. i Wierz.	— „ „	Banków
„ 8/3	„ „	Dłużn. i Wierz.	— „ „	Fabrykatów
„ 3/4	„ „	Dłużn. i Wierz.	— „ „	Weksli Obcych
„ 2/12	„ „	Dyskonto i %	— „ „	Banków
„ 4/2	„ „	Banków	— „ „	Weksli Obcych
„ 1/7	„ „	Fabrykacji	— „ „	Kasy
„ 1/14	„ „	Podatku	— „ „	„
„ 1/11	„ „	Administracj.	— „ „	„
„ 1/10	„ „	Kosztów handl.	— „ „	„
„ 2/1	„ „	Kasa	— „ „	Banków
„ 7/8	„ „	Fabrykaty—Skł.	— „ „	Fabrykacji

(Wzór 2)

Dziennik

Sumy zbiorowe	Data	Decr.	Nr strony	TREŚĆ			Dłużnicy i Wierzyciele Winien		Ma	
	1929 1/1			*Aktywa (Bilans Otwarcia)*						
		18/1	1	Kasa	2000	—				
		18/2	1	Banki	6700	—				
		18/3	1	Dłużnicy i Wierzyciele	35800	—				
		18/3	1	Majewski — saldo			10000	—		
		18/3	1	Stefański „			15000	—		
		18/3	1	Kozłowski „			10800	—		
		18/4	1	Weksle obce w/g k. weksl.	2400	—				
		18/6	1	Materjały ks. Inwent.	5600	—				
		18/7	1	Fabrykacja — półfabr.	5500	—				
		18/8	1	Fabrykaty — skład	32000	—				
		18/13	1	Inwentarz	7300	—				
147550		18/15	1	Maszyny i Narzędzia	50250	—				
				Pasywa (Bilans Otwarcia)						
		17/18	1	Kapitał zakładowy	72650	—				
		16/18	1	„ amortyzacyjny	3000	—				
		3/18	1	Dłużnicy i Wierzyciele	36200	—				
		3/18	1	Lipiński — saldo					36200	—
		5/18	1	Akcepty — własne	25500	—				
147550		14/18	1	Podatki	10200	—				
				Operacje bieżące.						
	2/1	2/3	1	Dł. i Wierzyciele — Banki	1500	—				
	2/1	2/3	1	Lipińskiemu czek P. K. O.			1500	—		
	2/4		2	Dłużnicy i Wierzyciele	28340	—				
	2	8/3	2	Majewski za rk Nr. 220			7320	—		
	3	8/3	2	Stefański za rk Nr. 221			9850	—		
	4	8/3	2	Kozłowski za rk Nr. 222			11170	—		
	5	3/4	2	Od Stefańskiego weksle obce	5000	—			5000	—
	5	3/2	2	Od Kozłowskiego przekaz P.K.O.	3700	—			3700	—
	8	2/12	2	Koszty dyskonta Banku Polsk.	140	—				
	8	4/2	2	Bank Polski za weksle Nr. 1, 23	5000	—				
	9	7/8	2	Skład — za fabrykaty z Fabryki	10000	—				
	8	1/7	2	Robocizna wypł. l. pł. Nr. 1	1675	—				
	8	1/7	2	Kasie Chorych l. pł. Nr. 1	101	20				
	8	1/14	2	Podatek obr. za X, XI, XII 1928	1200	—				
	8	1/11	2	Administr. — pensja za I—1929	1500	—				
	8	1/10	2	Wydatki — przyjęcie zamów.	450	—				
	8	1/10	2	Koszty podróży p. Dyrektora	200	—				
	8	1/13	2	Inwentarz, 6 krzeseł	120	—				
	8	1/13	2	„ 1 biurko	250	—				
	8	2/1	2	Podniesiono P. K. O.	4000	—				
	8	1/7		Składki ubezp. od wypadk.	60	—				
					358336	20	65640	—	44900	—

Wzór 3

Księga Główna względnie karty

Decr. Nr. 18 / 1

1929 1/1	18/1	1	Kasa — Bilans	2000	—

Decr. Nr. 18 / 2

1929 1/1	18/2	1	Banki - bilans	6700	—

18 / 3

1929 1/1	18/1	1	Dłużnicy — Bilans	35800	—

18/4

1929 1/1	18/3	1	Weksle obce — Bilans	2400	—

18/6

1929 1/1	18/16	1	Materjały — Bilans	5600	—

18/7

1929 1/1	18/7	1	Półfabryka — Bilans	5500	—

18/8

1929 1/1	18/8	1	Fabrykaty— Bilans	32000	—

18/13

1929 1/1	18/13	1	Inwentarz— Bilans	7300	—

18/15

1929 1/1	18/15	1	Maszyny-Narzędzia—Bilans	50250	—

17/18

1929 1/1	17/18	1	Bilans—Kapitał zakł.	72650	—

16/18

1929 1/1	16/18	1	Bilans—Kapitał amort.	3000	—

3/18

1929 1/1	3/18	1	Bilans — Wierzycieli	36200	—

5/18

1929 1/1	5/18	1	Bilans—Akcepty	25500	—

14/18

1929 1/1	14/18	1	Bilans – podatki	10200	—

2/3

1929 2/1	2/3	1	Lipińskiemu czek na P.K.O.	1500	—

8/3

1929 2/1	8/3	2	Majewski za r-k Nr. 220	7320	—
3/1	8/3	2	Stefański " " Nr. 221	9850	
4/1	8/3	2	Kozłowski " Nr. 222	11170	
				28 340	

3/4

1929 5/1	3/4	2	od Stefańskiego weksle	5000	—

3/2

1929	3/2	2	Od Kozłowskiego przelał P. K. O.	3700	—

2/12

1929 8/1	2/12	2	Konty dyskont. B-polski	140	—

4/2

1929 8/1	4/2	2	B-polski za weksle Nr. 1,23	5000	—

1/7

1929 8/1	1/7	2	Robocizna wypł. pł. Nr. 1	1675	—
		2	Kasa Chorych koszt. pł. Nr. 1	101	20
		2	Składki Ubez. od wypadków	60	—
				1836	20

1/14

1929 8/1	1/14	2	Podatek obrot. za X. XI i XII 1928 r.	1200	—

1/11

1929 8/1	1/11	2	Administracji—pensja za styczeń	1500	

1/10

1929 8/1	1/10	2	Wydatki—przyjęcie zamów.	450	—
8/1	1/10	2	Koszty podróży p. Dyrektora	200	
				650	

1/13

1929 8/1	1/13	2	Inwentarz — 6 krzeseł	120	—
8/1	1/13	2	1 " biurko	250	—
				370	—

7/8

1929 8/1	7/8	2	Skład— za fabrykaty z fabryki	10000	—

2/1

1929 8/1	2/1	2	Podniesiono P. K. O.	4000	

Wzór Nr. 4

Bilans surowy

WINIEN	M A	Kasa	Banki	Dłużnicy i Wierzyc.	Weksle obce	Akcepty wł.	Materjały	Fabrykacja	Fabrykaty—Skład	Materjał pomocn.	Koszty handlow.	Administr.	Dyskonto i %	Inwentarz	Podatki	Maszyny i Narzędzia	Kapitał amortyzac.	Kapitał zakładowy	Bilanse	Straty i Zyski	WINIEN
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
Kasa	1		4000																2000		6000
Banki	2			3700	5000														6700		15400
Dłużnicy i Wierzyciele	3		1500						28340										35800		65640
Weksle obce	4			5000															2400		7400
Akcepty wł.	5																				
Materjały	6																		5600		5600
Fabrykacja	7	1836.20																	5500		733620
Fabrykaty — Skład	8							10000											32000		42000
Materjał pomocniczy	9																				
Koszty handlowe	10	650																			650
Administracja	11	1500																			1500
Dyskonto i %	12		140																		140
Inwentarz	13	370																	7300		7670
Podatki	14	1200																			1200
Maszyny i Narzędzia	15																		50250		50250
Kapitał amortyzacyjny	16																				
Kapitał zakładowy	17																				
Bilanse	18			36200		25500									10200		3000	72650			147550
Straty i Zyski	19																				
M A		5556.20	5640	44900	5000	25500		10000	28340						10200		3000	72650	147550		358336.20

Wzór 5

Konta osobowe

F-ma Majewski w/m Winien Ma

1929		str. dz.		Winien		Ma	
1/1	18/3	1	saldo	10000	—		
2/1	8/3	2	Majewski za rach. Nr. 220	7320	—		

F-ma Stefański w/m Winien Ma

1929				Winien		Ma	
1/1	18/3	1	saldo	15000	—		
3/1	8/3	2	Stefański za r-k 221	9850	–		
5/1	3/4	2	„ za weksle			5000	—

F-ma Kozłowski w/m Winien Ma

1929				Winien		Ma	
1/1	18/3	1	saldo	10800	—		
4/1	8/3	2	za r-k 222	11170	—		
5/1	3/2	2	„ przelew P. K. O.			3700	—

F-ma Lipiński w/m Winien Ma

1929				Winien		Ma	
1/1	3/18	1	saldo			36200	—
2/1	2/3	1	czek na P.K.O.	1500	—		

oszczędzania czasu w żmudnej pracy buchalteryjnej, przyszedłem do przekonania, iż system buchalterji o zapisach podwójnych można będzie zastąpić jednym zapisem na mocy tego twierdzenia, że skoro w księdze głównej, względnie na kartach jest już jeden zapis uskuteczniony, to przecież ten sam zapis mógłby być użyty i dla strony przeciwnej.

Rzeczywiście, robione w tym kierunku doświadczenia podsunęły mi myśl, iż wszystko zależy od podziału i specjalnej segregacji i numeracji kont księgi głównej, względnie kart. Próby dały przewidziane rezultat powyżej zamieszczam.

Przed rozpoczęciem księgowania jak zwykle sporządzamy plan kont księgi głównej, względnie kontkartotek. Nazwy i ilość zależą od charakteru i wielkości przedsiębiorstwa.

Po sporządzeniu takiego planu, nazwy rachunków wciągamy na drabinkę. **Wzór Nr. 1.**

Po obu stronach tej drabinki mamy jednakowo ułożoną kolejną numerację rachunków i zdawało by się, iż z obu stron numeracja rachunków jest zbędną, jednak przy księgowaniu przekonamy się, że jest ona potrzebną, ponieważ zamiast tytułów rachunku, wypisujemy same liczby, któremi jednocześnie zapomocą ułamków składanych z nich określamy stosunek jednego rachunku do drugiego. Dziennik **wzór Nr. 2.**

Dziennik może być prowadzony na luźnych kartach, jak również i w oprawianych książkach, dowolnego formatu i dowolnej linjatury. Nowością w moim systemie jest nowa segregacja kont **(wzór Nr. 3)** w księdze głównej, względnie kart kartoteki. Konta nie posiadają rubryk „Debet i Credit". Sumy pisane są tylko raz w jednej rubryce i jedna suma służy dla strony Debet i Credit, dla tego też „konto" traci swą pierwotną nazwę, natomiast przez zlewanie się przy księgowaniu Debetu i Creditu zamiast „konto" używać będziemy „Decr" od słów **De** (bet), **Cr** (edit). „Decr" oznacza się numerem zapomocą ułamka. Liczba rachunku z drabinki umieszczona w ułamku na dole (mianownik) oznacza iż rachunek **„winien"**, a liczba rachunku, będąca u góry (liczebnik) oznacza, iż rachunek ten **„ma"** u rachunku w dole. Księgując pamiętać zawsze należy, iż górne liczby „mają" a dolne liczby są „winne".

Po napisaniu pozycji do dziennika w specjalnej rubryce oznaczamy ją ułamkiem, wskazującym stosunek rachunku do rachunku. Numer pozycji jest też numerem „Decr'a", na który tranzakcja ma być zaksięgowaną. Do sporządzenia bilansów surowych i wynikowych wprowadzamy szachownicę o specjalnym podziale i numeracji na Decr'y **(Wzór Nr. 4).**

Po wpisaniu na szachownicę ogólnych sum Decr'ów do przeznaczonych dla każdego kratek t. j. miejsc, gdzie krzyżują się liczby górna i dolna ułamka, robimy podsumowanie rubryk. Sumy ogólne rubryk, idących z góry do dołu, należą do rachunków — Ma. Sumy zaś rubryk, idących od lewej ku prawej stronie, do rachunków — Winien. Ogólna suma wszystkich rachunków Ma, będzie się równać ogólnej sumie rachunków Winien, oraz sumie ogólnej w dzienniku.

Księgując, według powyższego opisu, otrzymujemy oszczędność na czasie i energji, ponieważ:

1) Zamiast dwóch dotychczasowych zapisów w księdze, robimy na „Decr" tylko jeden zapis bez oglądania się na Debet i Credit;

2) Ilość „Decr'ów" pozostaje ta sama, co dawniejszych kont, ponieważ suma każdego „Decr'a" służy zarówno dla strony „winien", jak i dla strony „ma";

3) Bilansowanie przy użyciu Decrów robimy na specjalnej szachownicy przez co odpada potrzeba uzgodnienia stron „winien" i „ma". Rezultat na szachownicy otrzymujemy szybko, ponieważ strona „winien" ze stroną „ma" zawsze będzie się zgadzać;

4) Łatwość orjentacji w pracy przy mniejszym nakładzie energji oraz większej wydajności otrzymujemy przy zastosowaniu powyżej opisanego systemu buchalterji zapisów pojedyńczych.

STANISŁAW ŁYSIKIEWICZ.

Obliczenia bankowe i kupieckie

(ciąg dalszy).

Skup weksli.

(Dyskonto wekslowe).

O g ó l n i e.

Jedną z form kredytowania w obrocie handlowym jest zapłata za pobrane towary wekslem. Weksel może być tratą, akceptem, albo remesą. Kupiec czy fabrykant sprzedając towar wzamian którego otrzymuje weksel, a chcąc za niego następnie otrzymać gotówkę przed terminem płatności weksla, sprzedaje go czyli dyskontuje i tytułem za wcześniejszą ilość dni obrotu gotówką obcą płaci odsetki wekslowe jako wynagrodzenie, zwane dyskontem.

Strona przeciwna, pożyczający gotówkę, bank, kapitalista prywatny dokonuje tranzakcji handlowej, zwanej „skupem weksli" albo dyskontem wekslowem.

Dyskont płaci się zgóry, czyli wypłaca się sumę wekslową po potrąceniu dyskonta i wszystkich kosztów, t. j. sumę wekslową netto.

Z treści weksla są ważne dla dyskonta:

1) Kwota, 2) data płatności, 3) miejsce płatności (względnie domicyl, i niezależnie od weksla), dzień dyskontowania.

Z uwagi na miejsce płatności, dzieli się weksle na krajowe i zagraniczne. Weksle zaś krajowe na weksle miejscowe i zamiejscowe. Przy wekslach zamiejscowych rozróżnia się, czy w miejscu płatności weksla znajduje się bank, lub inna jaka instytucja finansowa, której można zaufać zainkasowanie weksla i z tego założenia wychodząc uważa się za najlepszy weksel taki, który jest płatny w miejscu, gdzie banki mają swą filję lub swego korespondenta, koszta bowiem inkasowania i czas przesłania sumy zainkasowanej jest krótki, względnie odpada nawet całkiem przez walutowanie rku datą zainkasowania weksla.

Obliczanie dni dyskontowych.

Przy wyliczaniu dni dyskontowych przyjmuje się miesiąc według rzeczywistych dni kalendarzowych albo każdy miesiąc za 30 dni, rok 360, albo za 365 dni — następnie zalicza się dzień dyskontowania t. j. dzień wypłaty waluty dyskontowej, ale nie zalicza się dnia płatności weksla.

Jednak są zwyczaje, zaliczające nietylko dzień płatności weksla ale także i następny dzień (Amsterdam) po płatności a nawet i 2 dni po płatności weksla (Londyn).

Przykład na miesiąc 30 dni i na dnie kalendarzowe. Dzień dyskonta 15.12; dała zapadłości weksla 15.3:

Miesiąc 30 dni		Miesiąc kalendarzowy
16	grudzień	17
30	styczeń	31
30	luty	28 (29)
14	marzec	14
90		90 (91) d.

W praktyce zaś przy obliczaniu dni — nie liczy się dzień dyskonta — ale liczy się dzień płatności weksla — co na ilość dni nie ma żadnego wpływu.

Najmniejsza ilość dni względnie liczb procentowych.

Przy dyskontowaniu przyjęto, że każdy weksel podany do dyskonta musi wykazywać pewną minimalną ilość dni dyskontowych i to dla weksli zamiejscowych więcej, dla miejscowych mniej, a w każdym wypadku muszą one dać jednak minimum odsetek wekslowych według zwyczaju miejsca płatności weksla, czyli bierze się 1% tyle, aby podzielone przez klucz stopy procentowej dyskonta — dały żądane minimum odsetek (najmniejsza ilość liczb procentowych).

Przykład dla minimum odsetek zł. 1.—, RM. 1.—, dol. 1.—:

przy stopie	4%	9%	12%
najm. ilość liczb procentowych	90	40	30 i t. d.

Koszta dyskonta.

Dyskontując weksle, ponosi się oprócz odsetek wekslowych jeszcze damno, prowizje, wydatki rzeczywiste i opłaty rządowe.

Stopa procentowa.

Wysokość stopy procentowej zawisłą jest od dobroci podpisów na wekslu, od jego biegu, następnie od popytu i podaży gotówki na rynku.

Rata bankowa.

Miarodajną stopą jest zawsze w danem państwie stopa procentowa, po której dyskontują weksle banki emisyjne miejsca płatności weksla — u nas Bank Polski i stopa ta zowie się ratą bankową.

Notowanie.

Raty bankowe notują stale ceduły giełd przy kursach, podaje je także i „Ajencja Wschodnia" (w I kolumnie „Notowania giełdowe dewiz").

Stopy procentowe banków emisyjnych.

Afryka Południowa — 6%; Albanja — 9%; Anglja — 5%; Australja — 6,7%; Austrja — 7½%; Belgja — 4½%; Bułgarja — 10%; Chile — 6%; Czechosłowacja — 5%; Danja — 5%; Estonja — 8%; Finlandja — 7%; Francja 3½%; Gdańsk — 6%; Grecja — 9%; Holandja — 4½%; Indje Angielskie — 7%; Jugosławja — 6%; Łotwa — 6%; Niemcy — 7%; Norwegja — 5½%; Peru — 7%; **Polska** — 8½%; Portugalja — 8%; Rosja 8%; Rumunja — 9%; Stany Zjedn. Ameryki Półn. — 4½%; Szwecja — 5%; Szwajcarja — 3½%; Węgry — 7½%; Włochy — 7%.

Dyskonto prywatne.

Są jednak banki, w ogólności kapitaliści, którzy z bankiem emisyjnym konkurują i celem zyskania solidnego materjału wekslowego dla ulokowania swoich kapitałów, dyskontują weksle poniżej raty bankowej — j. t. t. z. dyskonto prywatne.

Notowanie.

Dla jasnego przedstawienia znaczenia prywatnego dyskonta załącza się notowanie z dziennika londyńskiego.

Londyn, z 23.I. 1930 r.

1.	Bank Rate	5%
2.	Bankers Deposit rate	3%
3.	Brokers Cail rate	3%
4.	Do. notice	3¼%
5.	Day-to-day money	3½ — 3¾%
6.	7 day's market loans	4%
7.	60 days' Bank bills	3 15/16 — 4%
8.	3 months " "	3⅞ — 4%
9.	4 " " "	" "
10.	6 " " "	" "
11.	3 months fine trade bills	5 — 5½
12.	4 " " " "	5¼ — 5½
13.	6 " " " "	5½ — 6

Wyjaśnienie:

1. rata bankowa;
2. stopa wkładek oszczędnościowych od r-ków kredytowych;

3 i 4. stopa maklerskich pożyczek; *)
5. „ gotówki dziennej (Pożyczka za wypowiedzeniem 24 godzinnem);
6. stopa pożyczki za 7 dniowem wypowiedzeniem;
7 — 10. stopa weksli wystawionych przez bank na bank, pł. za 60 dni do 6 mies.;
11 — 13. stopa dobrych pewnych weksli handlowych pł. od 3 — 6 m.

„Ajencja Wschodnia" notuje dyskont prywatny w „Giełdach pieniężnych zagranicznych"' przy notowaniach walut pod Amsterdam, Berlin, Londyn, Zurych.

Porównawcze zestawienie ważniejszych rat bankowych i dyskonta prywatnego.

na podstawie notowania „Ajencji Wschodniej".

ze stycznia 1930	dnia	24	25	26
Rynki:	Rata	Dyskonto		
Amsterdam	4 %	$2^7/_8$ — $^{15}/_{16}$%	$2^{13}/_{16}$%	$2^3/_4$ — $^{15}/_{16}$%
Berlin	$6\frac{1}{2}$%	6%	—	—
Londyn	5 %	3·96%	4%	—
Zurych	$3\frac{1}{2}$%	4%	4%	$3^7/_8$%

Stopa dyskontowa bankowa.

Banki emisyjne dostają weksle do dyskonta bezpośrednio od producentów lub kupców albo pośrednio przez banki, cieszące się kredytem dyskontowym w banku emisyjnym; banki pośredniczące dyskontują więc weksle po wyższej stopie — czyli j. t. stopa dyskontowa bankowa — jest ona wyższa od 1% do 2% ponad ratę bankową swojego banku emisyjnego. W Polsce $4\frac{1}{2}$%.

Dyskont uliczny.

Pod pojęcia dyskonta ulicznego podpada pobieranie stawki wygórowanej, kolidującej nawet z ustawami państwowemi. Po tej stawce dyskontuje się przeważnie materjał wekslowy nie nadający się do dyskonta w bankach, a tembardziej w banku emisyjnym.

Bieg weksla.

(Długość weksla).

Jako bieg weksla rozumie się czas weksla od dnia dyskonta weksla do dnia jego płatności — i zależnie od ilości dni od dyskonta do płatności rozróżnia się weksle krótkie i długie. Rynek berliński ustala jako weksle krótkie, jeżeli są płatne od 30 do 55 dni od dnia dyskonta, a od 56 do 90 dni jako długie — rynek londyński odróżnia natomiast od 60 dni do 6 miesięcy. W Polsce dyskontuje się jako najdłuższe 3 m.

Każdy rynek dyskontuje na zwyczajowo ustalone najdłuższe terminy — i dłuższe z reguły nie przyjmuje się do dyskonta.

*) Wobec wielkości rynku i różnorodności materjału wekslowego, banki angielskie nie dyskontują bezpośrednio weksli, ale za pośrednictwem maklerów. Maklerzy wekslowi dzielą się wedle branży i wedle miejsca płatności weksla.

Długość weksla wpływa na wysokość stopy im dłuższy, tem dyskont wyższy.

Damno.

Jako damno należy rozumieć:

a) koszty inkasa weksla w dniu płatności poza miejscem dyskontowania, i

b) utrata odsetek od kapitału od dnia zainkasowania gotówki do dnia jej wpływu do dyskontującego (banku), względnie, do dnia, od którego dyskontujący (bank) ma możność dysponowania zainkasowaną gotówką np. od dnia uznania (waluty) r-ku dyskontującego.

Wysokość więc kosztów damna zależy:

a) od oddalenia miejsca płatności weksla, od miejsca podaży weksla i

b) od placu płatności weksla t. j. czy jest na placu instytucja finansowa, godna zaufania, jak ona załatwia, szybko czy powolnie, innemi słowy czy to plac bankowy, czy nie.

Damno obliczają:

1) w procentach od kwoty wekslowej od 1‰ do $2\frac{1}{2}$ i wyżej,

2) przez dodanie pewnej ilości dni do dni dyskontowych, od 5 do 14 dni i wyżej np. przy wekslach na placach niebankowych lub zamorskich,

3) na podstawie praktyki z instytucjami na miejscach płatności weksli.

Prowizja.

Na rynkach zagranicznych pobiera się prowizje z tytułu pośrednictwa, albo wykładu lub z innego tytułu. Również prowizja podpada pod pojęcie damna, jeżeli się wtedy oddzielnie damna nie zalicza.

Na rynkach polskich nie zalicza się prowizji dyskontowej — ona już tkwi w wysokiej stopie dyskontowej. (Tylko Bank Polski zalicza $^1/_4$% przy wekslach zagranicznych).

Koszty dodatkowe.

(Porto, druki, opłaty rządowe, koszty wyrównawcze).

Zasadniczo wysokość kosztów zawisłą jest od rzeczywistych poniesionych wydatków — czyli mają one być li tylko zwrotem wyłożonych przez bank kosztów, faktycznie zaś niekiedy zawierają one również i część zysków, są więc pobierane powyżej rzeczywistego wykładu.

Ustalenie wysokości kosztów jest indywidualne — tylko z reguły opłaty rządowe są rzeczywiste.

Koszty wyrównawcze dodaje się od 1 — 99 groszy czy innej zdawkowej monety, do kosztów w takiej wysokości, aby wypłata sumy dyskontowej dokonała się bez groszy.

Banki emisyjne nie dodają kosztów wyrównawczych.

Polski rynek dyskontowy.

Dyskonto w Banku Polskim.

Ogólne warunki dyskontowania Banku Polskiego wymagają, aby weksel pod względem formalnym był zupełnie w porządku, następnie, aby pochodził z tranzakcji handlowej, musi posiadać conajmniej 2 podpisy o pełnej sile finansowej, płatny do 3 mie-

sięcy od dnia dyskontowania we filjach B. P. lub w zastępstwach B. P. O dobroci podpisów rozstrzyga Komitet cenzorów. Weksle do dyskonta mogą podawać tylko firmy„ którym B. P. zasadniczo przyznał kredyt dyskontowy i do przyznanej wysokości.

Podawca winien mieć rk czekowy w B. P. Walutą dyskontową uznaje B. P. rk podawczy, z którego następnie podnosi się gotówkę czekiem, względnie ją przekazuje się.

Weksle miejscowe muszą mieć conajmniej 6 dni, zamiejscowe 10, a w każdym wypadku minimum odsetek zł. 1,—.

Każdy miesiąc liczy się po 30 dni, rok 360 dni.

Rata bankowa (styczeń, 1930) wynosi 8½%.

Dodatkowych kosztów niema żadnych, z wyjątkiem od weksli płatnych w Zastępstwach B. P., od których Bank pobiera tytułem porta 60 gr., a za każdy domicyl prowizję 1‰ od nominalnej kwoty weksla domicylowanego (minimum zł. 1.—).

Przykład: Dyskonto w Banku Polskim we Lwowie dnia 12/12.

				dni	L%	koszta
1.	zł. 12.736,50	pł. 15/12	we Lwowie	6	764	—
2.	zł. 5.734,62	pł. 20/12	w Krakowie (Domicyl)	10	574	5,73
3.	zł. 4.000,—	pł. 15/1	w Łodzi	33	1320	—
4.	zł. 2.000,—	pł. 2/2	Zastępstwo	52	1040	—,60
5.	zł. 11.127,43	pł. 12/3	w Warszawie	90	10014	—
6.	zł. 500,—	pł. 16/12	we Lwowie	6	40	—
7.	zł. 400,—	pł. 16/12	we Lwowie	10	40	—
	zł. 36498,55				13792	6,33

	8½%	zł. 325,65
zł. 331,98	koszta	zł. 6,33

zł. 36.166,57 na dobro r-ku czekowego podawcy.

Uwaga: a) Przy wekslu 6 i 7 wzięło minimum 1. % przy stopie 9%, jak w praktyce.
b) Obliczenie: 13792 : 40 = 344,80
1/18 = 19,15
8½% zł. 325,65

Dyskonto w Banku Gospodarstwa Krajowego.

Warunki ogólne, jak w B. P.

Stopa dyskontowa 11% (Styczeń, 1930).

Koszty dodatkowe: 40 gr. tytułem porta od każdego weksla płatnego w miejscu i w filjach B. G. K., a w innych miejscowościach zamiast porta prowizję inkasową, jak i za arkusz dyskontowy zł. 1,—.

(Prowizja ta pokrywa się z pojęciem damna.)

Stawki prowizyjne.

(Wysokość damna).

	Do zł. 100,—	prowizja inkasowa zł. 2,—
od zł. 101,—	„ „ 300,—	„ „ „ 2.50
„ „ 301,—	„ „ 500—	„ „ „ 3,—
„ „ 501,—	„ „ 700—	„ „ „ 3,50
„ „ 701,—	„ „ 1000—	„ „ „ 4,—

powyżej zł. 1000,— 4‰ (promille).

Dyskonto w akcyjnych bankach i w innych instytucjach finansowych.

Ogólne warunki wekslowe przestrzegają banki według B. P., z uwagi na ewentualne redyskonto weksli w B. P.

Koszty dodatkowe zaliczają indywidualnie od 25 gr. do 75 gr. od weksla, następnie tytułem damna albo dodając pewną ilość dni (od 2 do 5 i więcej) do dni dyskontowych, albo pewien procent, albo stałą swoją stawkę, zależnie od miejsca płatności weksla. Do kosztów doliczają grosze wyrównawcze.

Obliczenie dyskontowe, jako potwierdzenie, podlega opłacie stemplowej:

do zł. 50,— wolne od stempla,
powyżej zł. 50,— — 20 gr. plus 10% dodatku, t. j. 22 gr.

Niektóre zaś instytucje zarachowują od każdego wekslu po 22 gr., co jest nieprawidłowe, w rzeczywistości w ten sposób zwiększają swój zysk.

Stopa dyskontowa wynosi 13% w myśl ustawy o lichwie.

Ustawa o lichwie

(D. U. R. P. 28/1929)

postanawia, że przedsiębiorstwa, trudniące się czynnościami bankowemi, nie mogą pobierać powyżej 13% w stosunku rocznym, nie licząc kosztów porta, damna i opłat stemplowych.

Przykład z praktyki.

Dyskonto dnia 12/12.

				dni	L%	damno	porto
1.	zł. 12.736,50	pł. 15/12	Lwów	6+2	1019	30	25
2.	zł. 5.734,62	pł. 20/12	Kraków	10+5	860	30	85
3.	zł. 4.000,—	pł. 15/1	Łódź	33+5	1520	30	85
4.	zł. 2.000,—	pł. 2/2	Bochnia	52+5	1140	30	2,—
5.	zł. 11.127,43	pł. 12/3	Wa	90+5	10571	30	85
6.	zł. 500,—	pł. 16/12	Lwów	6+2	40	30	25
7.	zł. 400,—	pł. 16/12	Lwów	6+2	32	30	25
	zł. 36.498,55				15182	210	5,30

	13%	zł. 548,24
	porto	zł. 5,99
	damno	zł. 2,10
zł. 556,55	stempel	zł. —,22

zł. 35.942,— na dobro r-ku.

Uwaga: Minimum dni według B. P.; następnie doliczono 2 dni do weksli miejscowych, a zamiejscowych 5 dni — bez tytułu, co jest niesłuszne, bo damno oddzielnie pobiera się (30 gr. od weksla). Porto — dla weksli miejscowych 25 gr., dla zamiejscowych z siedzibą B. P. 85 gr., bez B. P. zł. 2.—.

Dyskonto w małych bankach.

Banki małe doliczają prócz ustawowego procentu 13%, cały szereg kosztów pod różnemi tytułami.

Dni dyskontowe obliczają albo kalendarzowo, albo miesiąc dni 30; kiedy dla nich korzystniej, nadto doliczają 3 dni dodatkowe (t. zw. dni respektowe), ze względu zakładania protestu w ostatnim dniu, t. j. 2 dni po płatności.

Porto z reguły list polecony 75 gr.

Damno od 50% do 100% powyżej stawek czekowych inkasowych B. G. K.

Wkońcu oddzielnie za arkusz dyskontowy i t. d. i stempel 22 gr.

Dyskont uliczny.

„Ajencja Wschodnia" podaje w „Giełdy Prowincjonalne" z dnia 27 stycznia 1930 r.:

Łódź, 25.1. Na prywatnym rynku dyskontowym w Łodzi w tygodniu ostatnim zanotowano kompletny brak materjału wekslowego pierwszorzędnego. Jakkolwiek chętnych nabywców było wielu, to jednak do tranzakcyj prawie zupełnie nie dochodziło, podaż bowiem materjału tego była minimalna. **Stopa dyskontowa dla weksli pierwszorzędnych** nie uległa żadnym zmianom i w dalszym ciągu kształtowała się w granicach od 1.20 do 1.30 procent w stosunku miesięcznym. **Materjał wekslowy drugorzędny** można było otrzymać na tutejszym rynku dyskontowym w dostatecznych ilościach, wobec tego jednakże, że dyskonterzy realizowali go bardzo niechętnie i nadwyraz ostrożnie i tutaj obroty były minimalne. Stopa dyskontowa dla materjału tego kształtowała się w granicach od 1.50 do 1.60 procent w stosunku miesięcznym. Również o wiele mniej chętnie **dyskontowano, antydatowane czeki,** zdarzało się bowiem nader często, iż czeki takie wogóle nie miały w przepisanym terminie pokrycia. Stopa dyskontowa dla czeków tych wahała się w granicach od 3 do 4 procent w stosunku miesięcznym".

Polski dyskont uliczny dzieli weksle na 3 kategorje zależnie od dobroci podpisów. — Bieg weksli najdłuższy do 3 miesięcy.

Obliczenie dni dyskontowych i kosztów dodatkowych jest całkiem indywidualne — z reguły bierze się każdy rozpoczęty pół-miesiąc — za pełny półmiesiąc (15 dni).

Dalsze stopy procentowe.

Cywilna stopa procentowa.

D. U. R. P. 54/1927 poz. 474 ustala najwyższą stopę na 15% dla stosunków kredytowych między kontrahentami niewykonującymi zawodowo czynności kredytowych.

Sądowa stopa procentowa.

T. j. stopa, którą sąd przyznaje wynosi obecnie 10%.

Dyskonto weksli zagranicznych w Polsce.

Współpraca banków przy exporcie narodowym polega na finansowaniu go przez dyskontowanie exporterowi weksli względnie akceptów importera. Exporter więc dla ułatwienia dojścia do skutku umowy przyjmuje akcepty względnie remesy od importera, tak z drugiej strony importer pokrywa koszty dyskonta z reguły według swojej raty bankowej względnie o dyskonto eksporter drożej kalkuluje cenę.

C. d. n.

Dr. T. SEIFERT

BUCHALTERZY — POLACY!

ZAPISUJCIE SIĘ DO ORGANIZACJI!

PRENUMERATA „Buchaltera Polskiego" wynosi (z przesyłką pocztową lub odnoszeniem do domów w Warszawie) kwartalnie zł. 4.50, półrocznie zł. 8.20, rocznie zł. 16. Członkowie Polskiego Zw. Buchalterów Rzeczoznawców, Buch.-Bilansistów i ich Pomocników, otrzymują pismo bezpłatnie.

CENA OGŁOSZEŃ: połowa strony tytułowej zł. 300.—

cała strona przed tekstem	„ 280.—	za tekstem zł. 200.—	w treści redakcyjnej zł. 350.—
1/2 „ „ „	„ 150.—	„ „ „ 110.—	„ „ „ 180.—
1/4 „ „ „	„ 80.—	„ „ „ 60.—	„ „ „ 100.—
1/8 „ „ „	„ 45.—	„ „ „ 35.—	„ „ „ 60.—

WPŁATY dla „Buchaltera Polskiego" należy uskuteczniać na konto w P. K. O. Nr. 18686 — Polski Związek Buchalterów Rzeczoznawców, Buchalterów-Bilansistów i ich Pomocników—Warszawa.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Nowy Świat 3. tel. 164-04.

Redaktor i wydawca: *ANTONI JULJAN SZYLLER.*

ZAKŁ. DRUK. F. WYSZYŃSKI I S-KA. WARSZAWA. WARECKA 15